

Numen

Om personsystemets dimensioner og
det helliges oprindelse

Henrik Hass

1. udgave, 2023

© Henrik Hass

ISBN: 978-87-4049-087-9

Omslag: Henrik Hass

Tilegnelse

De skildrede hændelser fandt sted i den urolige tid på tærsklen til millenniet. Det har været mit ønske videst muligt at lade teksten stå, som den er fundet. Hvor passager fremstod særligt gådefulde, er redigeringen faldet ud til tekstens gunst. Værket skabes i tilegnelsen og den rette anden evner antagelig bedre end jeg at lodde dybden i denne rejse.

H. Hass

Castellane, Gorges du Verdun

August 2020

Kalibrering

Justering af forventningerne

-Så hvad er det, vi hører?

-Bach.

-Så langt er jeg med.

-Engelske Suiter.

-Hm.

-Hm hvad?

-Er det nu så smart?

-Smart?

-Religiøse overvejelser?

-Ja.

-Du vil fremsætte religiøse overvejelser?

-Ja

-Noget der skulle have bred appeal.

-Ja

-Hvilket jo i sig selv er rimelig meget op ad bakke.

-Well

-Men sådan at smøre Bach ud over det hele her i introen, er det måske alligevel ikke at stramme den?

-Det må vise sig.

-Ok ok men kan du ikke give et kort rids over, hvad det kommer til at handle om?

-Altså - tanken er at belyse træk af det religiøse ud fra en kommunikationsteoretisk personlighedsmodel.

-Javel ja... kommunikations-*teoretiske* personligheds... *model*?

-Ja.

-Du har 17 sekunder.

-17 sekunder?

-Du har 17 sekunder til at gøre mig interesseret. Med Bach og kommunikationsteori har du allerede mistet størstedelen af lytterne.

-Jo jo altså, ok ok 17 sekunder... hvad skal jeg sige, hvordan skal man sige det? Ok ok 17 sekunder. Godt spørgsmål - ok hvad handler det hele om? Altså jo altså. Vores basis... Eller måske snarere altså... Jo altså - den grundlæggende antagelse... Ja altså - den grundlæggende antagelse i vores undersøgelse er, at det mest fundamentale træk ved det at være menneske er... at...vi er sammensat af eller består af - et system af dynamisk kommunikerende, mere eller mindre velafbalancerede personlighedsaspekter, som regulerer vores færd i verden. Og at dette... ved lidt eftertanke, svarer til de fleste menneskers selvopfattelse, skønt... det stadig er temmelig tabubelagt.

-Tabu... *belagt*?

-Desværre forbindes flerspersonlighed ofte med mental forstyrrelse. Der hersker en slags idealforestilling om, at man skal have en såkaldt fast jeg-kerne - være et helstøbt menneske, passe sit arbejde og være god ved dyr.

-For nu at sætte det lidt på spidsen.

-At tale om en åben sund dynamisk samtalende flerfoldighed i personligheden, er ikke... så almindeligt.

-Og alligevel siger du, det svarer til de flestes *selv*-opfattelse.

-Det giver sig.

-Tiden går.

-Ja altså det tabu-agtige ligger i, at der rejser sig en række urovækkende spørgsmål i omegnen af, 'Hvem er jeg så *egentlig*? 'Er jeg, når alt kommer til alt, *nogen*? Er jeg så ikke bare en række tilpassede attituder, skiftende uvirkeligheder strejfende omkring et tomrum?'

-Og det vil du give svar på?

-Ja altså svar-og-svar.

-Altså at fx *jeg* ... skulle være - ikke én... men *flere* personer?

-Ja ja ok ok det kommer let til at lyde lidt skævt. Vi kommer til at bruge lidt tid på at gøre det mere klart.

-Det, der altså er vores umiddelbare selvopfattelse?

-Rolig nu. Man kan pege på strategier for undersøgelser, der giver den erfaring.

-At?

-At... der er et system af personlighedslag. Og... at der faktisk kan skelnes mellem disse tilstande i en slags rangordning.

-Rang-*ordning*?

-Ja tiltagende klarhed, væsentlighed og selvnærvær.

-Klarhed over?

-Det dynamiske mønster af personlighedsaspekter.

-Ok ok. Kan du gøre det klarere, - her og nu?

-Altså alle mennesker øver jo denne introspektion livet igennem. Når man i en valgsituation eller et dilemma af en vis vægt søger at fornemme hvilken indre stemme man skal lytte til og tale ud fra, søger man i realiteten at tage udgangspunkt i det mest centralt styrende personniveau.

-Et centralt styrende personniveau?

-Ja. Det er ikke ligesom forskellige adskilte ting inden i en personligheds-*kasse*, men mere i retnings af forskellige organiseringer i vores selvopfattelse, vores syn på verden og den måde vi organiserer os socialt. Og disse organiseringer af personligheden skifter med de situationer vi er i, for det meste uden vi bemærker det. De situationsbestemte afstemninger af personligheden er dog så tilpas forskellige og skelnelige at det er rimeligt at identificere dem som adskilte. Som en slags delpersonligheder, som der kan være interne diskussioner mellem, under eller hen over bevidsthedens grænser til det ubevidste.

-Ok?

-Ja og så er det, vi siger, at denne introspektion, denne lytten til niveauerne i personligheden, kan gøres mere systematisk. Det kan være nødvendigt med en længerevarende systematisk undersøgelse, når mere fundamentale træk i personligheden skal bevidstgøres.

-Bevidst-*gøres*?

-Undervejs i arbejdet med at øve denne introspektion, kan man undertiden pludselig se, at det man altid havde troet var egne tankemønstre, faktisk er udtryk for en udefra kommende indlejret personligheds-*matrice*, der har ligget som et slør hen over selvopfattelsen.

-Come on!

-Det er ikke så slemt. Det er noget alle kender. Forskellige mønstre af selverkendelse, forskellige måder at se på sig selv, forskellige måder at se andre, forskellige måder at opfatte vores omverden og forskellige måder at udtrykke, hvem vi er, - ligger i niveauer af organisation i det vi kalder personsystemet, som vi her vil anskue som et informationssystem. Vi kan ind imellem pludselig se os selv ligesom fra et andet niveau. Når vi taler om denne flerfoldighed af personlighedsaspekter, taler vi om det som en konstituerende struktur i mennesket. Et praktisk og nødvendigt spektrum af kommunikationsmønstre.

-Altså et dynamisk mønster af en slags selvstændige situationsbestemte personstrukturer der skifter, uden vi lægger mærke til det, og som har indre samtaler, vi heller ikke kender til?

-Ja.

-Og hvis noget i den retning endelig skulle være tilfældet, så ville være væsentligt at få lidt indblik i?

-Ja

-Og det har med det religiøse at gøre?

-Ja.

-Hm hm... javel ja. Ok. Det er Gould der spiller?

-Ja.

-Han synger med. Nå ok du har købt lidt tid. Men hvad så med det religiøse? Det er måske også noget med tabu?

-Ja oprindeligt angår tabubegrebet jo lige netop det religiøse. Det guddommeliges domæne siges at være belagt med adgangsforbud – tabu, fordi det rummer for stor kraft. Et menneske kan ikke berøre eller tiltræde det uden først at være indviet. Et menneske der uindviet træder ind over tabutærsklen vil lide svært eller gå under.

-Javel ja. Og det er det, vi skal hygge os med?

-Denne situation har vi jo i 100 år haft som normen i videnskaben. Afvisningen af overhovedet at beskæftige sig med religiøsitet.

-Fordi?

-Ja fordi det religiøse har været opfattet som 100 procent passé, som en afgrund fornuften og karrieren styrter sig i.

-Og?

-Ja og dels i den anden grøft.

-Hos de religiøse?

-Ja blandt egentlig troende med en fast levende konfessionel overbevisning har der været og er stadig en nærmest reel tabucirkel omkring det at betragte religiøsitet som et område i personsystemets struktur.

-Altså at det religiøse for dem er urørligt.

-Ja det kaldes åbenbaring og transcendens. Det aldeles udenforliggende som i praksis er urørligt.

-Urørligt?

-Ja sådan dogmatisk og herefter også i praksis urørligt

-Som i?

-Ja - det er jo sådan, at den religiøse praksis som bønsliv, liturgi og from inderlighed har en hellighedsladning, der ikke let lader denne praksis anskue som værende afhængig af den menneskelige personlighed og bevidstheds dynamik. Der er tale om noget større og højere end det menneskelige. Noget mennesket oplever sig rummet i, båret af og levende igennem. Vi kommer nærmere ind i det.

-Og det hellige eller hellighedsladningen, hvad det så end er, forsvinder hvis man ser for grundigt på det?

-Ja – man kan *beskrive* livet ud af alting.

-Men du mener, der er en farbar mellemvej? Bevare helligheden mens vi ser på den?

-Ja det er tanken.

-Du taler om person – *systemets* religiøsitet? Mennesket er et personsystem?

-Ja som jeg netop nævnte med personniveauerne eller delpersonerne som et praktisk system af situationsafstemte måder at være i verden på. Det arbejde vi har foran os, er et forsøg på at pege i retning af et billede af mennesket som et informationssystem, hvor personligheden kan betragtes som et hyperkomplekst system af niveauer af selvreference eller selverkendelse, der også bestemmer måden vi er knyttet til omverdenen. Selv om det er håbet at kunne lave en jævn skovmandsfremstilling, vil det være vanskeligt ikke at bruge bare et minimum af teoretisering. Problemet er, at det sprog eller den særlige teoretiske terminologi ofte er så nært knyttet til overordnede forestillinger, at man med få ord introducerer store meningskomplekser, der låser tænkningen i en bestemt retning - i bestemte billeder og følelser.

-Og hvilke meningskomplekser introducerer så begrebet *personsistem*?

-I første omgang forhåbentlig ingen bastante meningskomplekser, fordi det knytter sig til overvejelser, der er vanskelige at popularisere og som ikke er så almindelige i kulturen.

-Men hvad vil udtrykket så *pege* på i det mindste?

-Når vi vælger at bruge ordet *person*- er det fordi, vi vil forsøge at holde fast i en konventionel oplevelse af at være en person, altså – *jeg er jo bare den jeg er* – agtigt. Ved at tilføje *-system*, antydes den kompleksitet i ydre og indre relationer, vi vil forsøge at nærme os.

-Men ok, kan det siges helt kort, elementært og jævnt hen, hvordan det religiøse kommer til syne i din personmodel?

-Well, vi kommer til at beskæftige os med, hvordan de divine entiteter som kommunikationspartnere opstår i berøringen mellem det hverdagsagtige bevidsthedsniveau og højenergistrukturer i personsystemet.

-Ok her er jeg så allerede sat af. Hvorfor *divine entiteter*?

-Når vi siger divine entiteter er det igen fordi, visse ord rejser en vældig bølge af følelser og forestillinger. Det sprog, der omgiver det, vi gerne vil tale om, er ekstremt ladet. For at kunne tale om tingene på et lidt afkølet niveau, bruger vi ikke de store følelsesfulde begreber - i første omgang.

-Men hvad er en 'entitet'.

- Well når vi har en slags forestilling om et eller andet, men vi ikke rigtig kan sige, hvad det præcist er, bruger vi ofte ordet *entitet*, - en størrelse - dette *noget* vi taler om.
- Men altså, en *divin entitet* vil typisk være genstand for tilbedelse i det mindste?
- Jo jo men nu kaster du dig ud i tingene, inden vi har en basis for at forstå det, vi gerne vil tale om. Vi venter lidt med det konkrete.
- Men det, du så siger, er så altså, at mennesket tilbeder sig selv.
- Ja se, nu får du alligevel rodet det hele sammen. Vi er nødt til at have tid. 17 sekunder er måske alligevel ikke helt nok. Vi skal have lidt tid til at indstille blikket til at kunne se situationen i et format der matcher det, vi gerne vil tale om.
- Jeg håber ikke, jeg forstår, hvad du siger, for så er det jo allerede her, forestillingen bryder sammen. Det du siger, er vel ikke, at præsten i kirken står og taler til sig selv, når hun henvender sig til de højere magter. Altså at det alt sammen er noget, der foregår ligesom inde i præsteperson... systemet.
- Det er delvist sandt, men den måde, du formulerer det på, er også lige præcis et udtryk for den mentalitet, der afskærer dig fra at se ind i dybden af situationen. Det er en uhyggelig spændende og meget vigtig forestilling, men altså, vi må tage det lidt trinvis.
- Den bliver svær at redde hjem, hvis du vil høre min mening.
- Men måske kan det lige præcis lade sig gøre.
- Men tror du da slet ikke på en gud, med stort eller lille g?
- Hvis jeg skal svare dig, må vi først blive enige om, hvad du lægger i ordet *tror*. Når det så er på plads, kan vi se på, hvad du mener med g-ordet, som vi kan kalde det indtil videre. Men der bliver nok en slags svar, hvis vi holder ud.
- Hm hm.
- Og man kunne måske tilføje, at grunden til overhovedet at lave denne undersøgelse er, at rigtig mange mennesker har en meget klar fornemmelse af... at g-ordet repræsenterer en virkelig person.
- Så derfor en undersøgelse af et *person*-system?
- Præcis – Vi må altså også se ind i, hvad vi overhovedet skal mene med dette personbegreb.
- Well meget muligt. Men altså, komplet a-religiøs som jeg er, kan jeg næppe være til den store hjælp i din udredning. Og allerede nu, med det du har læst af, kan det se temmelig uoverskueligt, meget langstrakt og ab-strakt ud. Jeg havde jo ikke regnet med at dette skulle være sådan et 14 dages projekt.
- Du må overveje det.
- Men ok, hvad er den ene og afgørende grund til, at jeg skulle orke at bruge tid på det her. På hvilken måde adskiller denne undersøgelse sig fra alt det andet religiøse junk, der forurener det offentlige rum.
- Well den afgørende grund eller af-grund er, - hvis der skulle peges på en enkelt, at denne undersøgelse i modsætning til stort set alle andre teoretiske fremstillinger, agter at gå ind i en undersøgelse og analyse af det hellige møde - *live*.
- Hvilket jo høj grad falder udenfor mit kompetencekatalog.

-Du må overveje det. Det er min fornemmelse, at din skepsis, allerede har virket stimulerende.
-Men du sætter mig i en lidt vanskelig situation. Jeg føler vitterlig ikke meget lyst. For at sige det lige ud virker det her religiøse nærmest vulgært frastødende. Det er noget, jeg ligesom instinktivt tager afstand fra. I min *selv-reference* forekommer det mig, at jeg virkelig er langt fra at være den rigtige person til det her. Og helt ærligt - hvis jeg skal forestille mig lytterens begejstring, er jeg bange for at dit radioteater er meget tæt på at gå i nul nu. Kan det her virkelig stadig sælge billetter?

-Well ja ok ok. Men altså, det du siger her, oplever jeg lidt som, - og her må du have mig undskyldt, som lige præcis det, det her gerne skulle komme til at handle om. Nemlig at det, vi gerne vil tale om, - en slags reclaim eller generobring af access til personsystemets dimensioner - er vanskeligt, fordi det er belastet af sprog og kultus, der tilhører en tidligere udlevet form. Vi vil forsøge at åbne et nyt synsfelt ind i det, der er belastet og dæmoniseret af en tidligere form, men som for mange er meget virkeligt. Det, vi gerne vil, er ekstremt dristigt, meget vigtigt og meget svært.

-Ok ok...

-Men i hvert fald - tak for i dag, det gik faktisk bedre end jeg havde turdet håbe. Det er altid svært at komme i gang.

-Ja ok hvad skal jeg sige, ... men tak for invitationen i det mindste.

-Og ja hvis du ikke orker mere, er vi lige gode venner for det.

-Var det en udfordring?

-Vi lukker for Box 1.

-Og dette personsystem stempler ud på hverdagsniveauet og ser frem til en stærk kop kaffe med havudsigt.

-Hvordan gik det synes du, virkede det?

-Jeg synes sgu måske nok, det blev lidt opspændt, stift og sådan rimelig kunstigt. Det med at skulle fremlægge det hele på en gang så kort, gør det enormt massivt og utilgængeligt, lige præcist det modsatte af hvad det skulle være - let, lækkert, crispy og groovy. Svært rigtig at være til stede i det, synes jeg.

-Var jeg for punchy? Jeg aner jo ikke en skid om det her. Og jeg synes ikke, det er sådan oplagt klart, hvor du vil hen. Drama-skolen siger, der skal være konflikt, humor, puls, karakter og overraskelser ellers falder folk fra. Der skal være *drive*.

-Jo jo men, men decideret *frastødende* er måske lige i overkanten. Vi kan ikke holde det her konfliktniveau, så går vi helt sikkert i nul. Der skal være lidt ro til at tænke og fornemme. Måske alligevel knap så meget dramaskole. Men ellers ok tænker jeg. Altid svært at komme i gang. Når først der begynder at være lidt gentagelse, rytme, selvreference, indre liv og rum er det lettere.

-Ok ok, - men det der Bach skulle du måske alligevel overveje.

